

Dragi prieteni, ne-am adunat astăzi ca să cunoaștem un fenomen cultural din Republica Moldova: o publicație a tinerilor talentați sub aspect literar, o revistă a tinerilor și *pentru* tineri. Cineva îmi spusese cândva: *Dar nu avem așa ceva nici în România!* Am fost mândră.

Nu aș putea însă să încep expozeul meu fără a contura, oricât de sumar, contextul în care s-a impus necesitatea acestei publicații.

Echipa de tineri pe care o găzduiește astăzi IRRUCU din Venetia vine din Basarabia, pământ românesc, înstrăinat pentru mulți ani, în istorie, de matca sa: întâi, la 1812, în urma războiului ruso-turc, apoi, după cel de-al Doilea Război Mondial, în urma pactului Ribbentrop-Molotov (salvatoare fiind doar gura de oxigen luată între anii 1918-1940, când a avut norocul și voința politică de a reveni la Patria-Mamă).

Revista CLIPA:

o răzbunare a Limbii Române din Basarabia

Era în 1987-1989, în urma dezghețului gorbaciovist, când în Basarabia a fost posibilă inițierea Mișcării de Eliberare Națională. Cuceririle acesteia au fost: revenirea la Limba Română drept limbă oficială, la grafia latină, la adevărul istoric, iar, în august 1991 – în urma puciului moscovit – și la declararea Independenței Republicii Moldova. Independență față de Imperiul rus, bineînțeles, nu și față de Țara-Mamă. Dar lucrurile au rămas așa până în prezent, din păcate. Cauzele sunt complexe și nu vom intra acum în amănunte. Avem acum, la Chișinău, o alianță proeuropeană și... sperăm. Speranța, cum se știe, moare ultima.

Imediat însă după aceste cuceriri s-a făcut resimțită necesitatea unei *noi elite intelectuale*, or, tocmai aceasta a fost căsăpita nemilos de regimul bolșevic.

Din acest context, ca o necesitate vitală a noilor timpuri, vine ideea de a crea o publicație pentru tinerii creatori, adică, pentru cei mai buni la Limba Română, inclusiv cu har literar.

Era, inițial, doar o idee care mă tulbura mult și care își avea rădăcinile în trista mea copilărie, când unicele bucurii spirituale adevărate erau orele de limbă și literatura română (am avut noroc de un profesor excelent), dar și – de la un timp – unda Radio Iași, unde ascultam vrăjită nu doar texte literare și muzică românească, ci până și cotele apelor Dunării! Nu era altceva decât dorul sângelui pentru Limba Română, cea *adevărată*, or, în RSSM, limba română, rebotezată *limba moldovenească*, ajunsese a fi o limbă puțin vorbită, de bucătărie.

În toamna anului 1991, am putut să dau curs acestei idei, la Liceul „Mircea Eliade” din Chișinău, unde se adunase frișca copiilor noștri. Acolo a luat ființă, inițial, cenaclul *Clipa siderală*, apoi, în 1995, și

revista căreia îi era destinat să devină, în timp, *mișcare literară* a tinerilor preuniversitari din Basarabia. Energia necesară venea, în primul rând, de la creațiile tinerilor – prima promoție care studia materia *neideologizate* în învățământul reformat, de la creațiile lor care emanau o *nouă sensibilitate artistică*.

Dar era crunt sub aspect economic: se destrăma fostul Imperiu, se prăbușeau relațiile economice, noi ne declarasem Independența, dar eram mult prea săraci... Cum să întemeiezi o revistă *cu...* nimic și *din* nimic?!... A trebuit să-mi fac curaj și să bat la poarta Țării-Mamă. Am bătut și mi s-a răspuns.

Cu un calculator adus la Chișinău de la București și cu ajutoare financiare mici și episodice, găsite Dumnezeu știe cum, – așa a început Clipa siderală. Fără un sediu, fără un buget, fără un colectiv, – doar sufletul, conștiința națională și niște copii minunați, – așa a început CLIPA, care a avut, în scurt timp, pretenția să fie publicație cu abonați, să găzduiască pe cei mai buni dintre liceenii republicii, pe cei mai buni scriitori din Basarabia; să intre într-un dialog la egal cu preuniversitari din Țara-Mamă, creând astfel o punte culturală integratoare, mai ales prin Concursul *Iulia Hasdeu*.

Au urmat încadrarea tinerilor în munca redacțională, spectacole poetice în baza propriilor creații etc. A urmat prețuirea Institutului Cultural Român și includerea în bugetul acestuia, dar și frica de guvernarea comunistă, care solicita Ambasadei Române la Chișinău lista publicațiilor sprijinite din Țară (act calificat drept *amestec în treburile unui alt stat*, or, deznaționalizarea este în Republica

Alături de Monica Joița, director interimar al IRCCU și traducătoarea Corina Bădeliță

Moldova, pentru o bună parte din politicieni, *afacere de stat*).

Au urmat întâlniri memorabile, cărți de debut, spectacole, premii – un spectacol spiritual de o frumusețe rară, care împlinește, în această toamnă, 20 de ani (!), – MIRACOL care, slavă Domnului, și după o teribilă guvernare neocomunistă, – continuă. Și trebuie să remarc că un rol absolut aparte în destinul CLYPEI au avut sprijinul și încrederea omului de cultură Ion Ungureanu, vicepreședinte, în acei ani, la Fundația Culturală Română și, pe parcursul multor ani, cea a poetului și omului politic Ion Hadârcă.

A urmat și aprecierea criticii literare, care califică *Clipa* și activitatea ei drept *curent generațional, cu paternitate multiplă, națională și universală* (acad. Mihai Cimpoi), care a supranumit tinerii pe care îi ghidează revista drept *generația Clipei siderale*, făcându-se astfel trimitere și la *clipa siderală* a Basarabiei înseși, desprinsă de Imperiul sovietic. A urmat și aprecierea *oficială* a acestui travaliu: Premiul Tineretului în domeniul literaturii și artelor, în anul 2009.

Au fost zeci și zeci de tineri care și-au rotunjit formarea la *Clipa*, unii dintre ei absolut străluciți, care *au tras*, efectiv, după ei, generația lor. Tinerii pe care-i avem azi alături – Dan Nicu, Aurelia Cojocaru și Mihaela Iordăchescu, membri la zi ai nucleului CLYPEI, sunt deopotrivă reprezentativi și... norocoși. Ei reprezintă, dacă doriți, și o axă a aspirațiilor formative ale generației lor: Chișinău, București, Berlin. Sunt însoțiți de doamna Iulia Iordăchescu, – strălucită profesoară, autoare de manuale și auxiliare didactice, căreia, la 2007, i-am încredințat conducerea și care, până în prezent, împreună cu tânăra poetă Aurelia Borzin, care, din păcate, nu este prezentă aici, se achită în mod sclipitor de această *misivă specială*. E o muncă în care fără dăruire nu se poate.

– **Dar câți dintre ei au ajuns poeți?**... mă întreba cineva din București. – *Dar unde sunt ei, că nu se prea văd?*... mă întreba altcineva, deja la Chișinău, în timp ce eu îi văd peste tot: la Chișinău, la Iași, la București, la Cluj, la Timișoara, la Paris, la Roma, la Praga; în Canada, în Marea Britanie; la filologie, la jurnalism, la filosofie, istorie; în Televiziune, la Radioul Național, la Europa Liberă, în proiecte europene.

Port cu mine, alături de alte mici documente-mărturii importante din viața mea, un document mai special, venit din Transnistria, unde se află încă armata rusă de ocupație.

...Căutam un tânăr dotat, căruia urma să-i oferim un premiu literar. Pe adresa redacției sosi următoarea telegramă: „TIRASPOLI 06 10 2003 MOLDOVA CHIȘINEV 12 ul PUȘKIN 22 CP CLIPA SIDERALĂ. MACOVEI ION UEHAL V IASSY NA UCIOBU UNIVERSITET A I CUZA FILOLOGHICESKII FACULTET RUMYNSKII IAZYC I LITERATURA. MACOVEI VENIAMIN”. Am râs cu lacrimi în ochi. Era ca și cum aș fi primit un *honoris causa!*

Și totuși, CLIPA nu e o pepinieră de poeți, de scriitori. Nicio publicație din lume nu-și poate asuma această dificilă *suprasarcină*. CLIPA este răzbu-narea Limbii Române, oprimată în Basarabia de-a lungul veacurilor.

E ceva sănătos și de prim ordin în CLIPA, pentru că e ceva de prim ordin în Basarabia, unde Limba Română și normalitatea reprezintă încă o problemă de lux. Se pune *problema supraviețuirii*. Și nu doar a celei biologice: a supraviețuirii spirituale *românești*, la o margine a latinității.

Zicea Constantin Noica: eliberarea de frică, de foame și eros... Poate că, pentru pământuri înstrăinate de matca lor, cum este Basarabia, pentru vârsta juneții, pe care o îmbrățışăm astăzi, revista CLIPA este și ea... o **eliberare de frică, foame și... înstrăinare... Prin LOGOS. O eliberare și o SPERANȚĂ.**

Fragmentarium